

Autorka: Radka Vicenová

Čo ostalo z našej antifašistickej tradície?

*Pojmy, ktoré definujú našu spoločnosť, už neurčujú definície zo sociálnych vied,
ale emócia strachu a neistoty.*

Každý rok o tomto čase sa v istej časti spoločnosti objavujú nostalgické nálady súvisiace s vyhlásením Slovenského štátu 14. marca 1939. Aj po viac ako osemdesiatich rokoch je však stále aktuálna otázka, prečo sa na túto temnú časť našej histórie jednoznačne nedokážeme pozerat' v prvom rade ako na výstrahu, z ktorej by sme sa mali poučiť. Naopak, stále sa k nej vraciame najmä kvôli diskusiám o tom, prečo za žiadnych okolností nemôžeme byť na túto časť našej histórie hrdí.

Totíž už by sme mali mať jasno v tom, že odmietame režim, ktorý vznikol pod nátlakom zahraničného agresora, kolaboroval s nacistickým režimom, mal autoritársky charakter a najmä prenasledoval a systematicky likvidoval vlastné obyvateľstvo. Ak si to uvedomujeme, je pre nás nepredstaviteľné spochybňovať aj legitímne právo Ukrajiny brániť svoje územie proti ruským vojenským okupačným silám. Inak je prihlásenie sa k antifašistickej tradícii iba deklaratívne.

Pre veľkú časť spoločnosti je však symptomatické, že nerozumie základným konceptom, na ktorých stojí.

Ako teda dnes vnímame pojem antifašizmus, na ktorom sme kedysi chceli našu spoločnosť postaviť? Ide o ďalšie zo slov, ktoré pomaly, ale isto strácajú svoj obsah. Hnutia popierajúce základné ľudské práva a slobody, najmä tie menšinové, za fašistickú označujú aj liberálnu demokraciu, teda režim, ktorý má princíp slobody priamo vo svojom názve.

Mohli by sme povedať, že po toľkých rokoch možno už nemusíme prízvukovať, že naša spoločnosť má byť antifašistická, ale najmä to, že má byť demokratická. Že chceme žiť v demokracii, pretože je to zriadenie, v ktorom ľudia navzájom rešpektujú svoju jedinečnosť a odlišnosť a ktoré je principiálne pre modrenú spoločnosť.

Autorka: Radka Vicenová

Demokracia, ľudské práva, fašizmus, extrémizmus, či dokonca liberalizmus a mier... to všetko sú pojmy, ktoré majú v sociálnych vedách svoju absolútne jasnú definíciu, a pritom snád' v súčasnosti vo verejnej debate neexistujú slová, ktoré by spoločnosť rozdeľovali viac. Sú prekrúcané a vyprázdňované systematicky a cielene. Z toho, čo je pre každého a každú nás prínosom, niektorí dokonca vytvorili nadávku. Prostredníctvom vytvárania zmätku v pojmoch sa totiž ozajstní odporcovia demokracie oveľa ľahšie stratia a zakamuflujú. A dokonca sa veľmi efektívne a presvedčivo maskujú za jej najväčších ochrancov.

Stredisko nedávno vydalo [výskumnú správu](#) zameranú na analýzu miery prodemokratických postojov stredoškóľakov a stredoškóľáčok na Slovensku. Zaujímalo nás, či sa stredoškóľská mládež prikláňa skôr k prodemokratickému alebo, naopak, „extrémistickému“ pólu.

Dobrá správa je, že sme nezaznamenali jasný príklon k antidemokratickým, čiže extrémistickým postojom, čo môže znieť pomerne nádejne. Problémom však je, že jasný príklon nie je pozorovateľný ani k druhému, prodemokratickému pólu. Stredoškóľáci a stredoškóľáčky teda možno nie sú extrémistickí, ale nie sú ani prodemokratickí. Nemajú jasne vyprofilované postoje v otázkach ochrany menšín ani v otázkach odmietania autoritárskeho režimu či nacionalistických postojov.

Ľahostajný vzťah k demokratickým hodnotám medzi budúcimi prvovoličmi a prvovoličkami je alarmujúci. Ukazuje totiž, že nám nestačí uspokojiť sa s tým, že absentuje evidentná podpora jasne vyprofilovaných extrémistických subjektov. **Kým nemáme istotu, že existuje jasná podpora demokratického pólu, nikdy nemôžeme a nebudeme mať istotu, že sa podpora nepreklopí v prospech menej nápadných, ale stále protidemokratických myšlienok.**

A kto za to môže? My všetci. Každý a každá z nás sme zodpovední za to, aby sme nepripustili, že ostaneme nečinní, rezignovaní a ticho. Ako hovorí slávny Sokratov citát: „Existuje len jedno zlo - nevedomosť.“

Výskumnú správu Strediska *Podpora demokratických hodnôt medzi stredoškóľskou mládežou. Výskum postojov žiakov a žiačok stredných škôl k vybraným aspektom extrémizmu* je dostupná [na webovej stránke Strediska](#).